

УДК 35.071.2

УМОВИ УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ В УКРАЇНІ

Єрмоленко Оксана Олександрівна,
к.е.н., доцент кафедри державного
управління, публічного адміністрування
та регіональної економіки
ХНЕУ ім. С. Кузнеця,
Смальскис Вайнюс, докт. соціальн. наук,
професор, декан факультету публічного
управління Університету Миколаса
Ромеріса, директор Інституту публічного
адміністрування (Литва)

Сучасні уявлення про реформування державного управління поряд з іншими елементами включають концепцію електронного уряду, яка охоплює операційну (або виконавчу) складову діяльності уряду і націлена на забезпечення доступу громадян до достовірної інформації, на створення умов для взаємодії влади з населенням, інститутами громадянського суспільства та бізнесом і на підвищення ефективності державного управління.

Електронне врядування визнане одним із головних пріоритетів Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» – Президентського плану широкомасштабної модернізації України [1]. Отже, визначення шляхів успішного функціонування електронного уряду в Україні є досить важливим аспектом у впровадженні його на всій території країни.

Питаннями впровадження та розвитку електронного врядування займалися багато українських вчених. Серед них такі визначні діячі як С. А. Чукут, І. В. Клименко, К. О. Линьов, А. Г. Ахламов, В. В. Єганов, Д. В. Дубов та багато інших.

Існує багато трактувань терміну «електронний уряд» – від «суми технологій» та «метафори» до «нової моделі державного управління» [2, с. 430]. Найбільш чітко суть електронного уряду висловив виконавчий директор американської неурядової організації «Центр демократії та технологій» Дж. Демпсі: «Електронний уряд – це використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для перетворення уряду з метою зробити його більш доступним для громадян, більш ефективним і більш підзвітним»[3].

У дослідженні Jerzy Szeremeta і Seema Hafeez, зробленому на замовлення ООН, визначені п'ять послідовних основних стадій розвитку електронного уряду [4, с. 74]:

- 1) початкове поява – розгорнута онлайн-присутність урядових установ в мережі Інтернет;
- 2) розширена присутність – число урядових сайтів постійно збільшується, а інформація на них робиться все більшою динамічною;
- 3) інтерактивна взаємодія – користувачам представляються можливості завантаження типових форм різних офіційних документів, отримання офіційної електронної пошти і організація взаємодії через web-сайт;
- 4) проведення транзакцій – користувачі можуть реально здійснювати різні операції (транзакції) з державними структурами в онлайн-режимі;
- 5) безшовна взаємодія – повна інтеграція електронних послуг в межах адміністративних кордонів.

Успіх електронного уряду неможливий без довіри громадян. Тому необхідний надійний захист мереж, так як інформація, що циркулює між громадянами і урядом, має особистий або конфіденційний характер.

Ця проблема повинна вирішуватися не тільки шляхом придбання криптографічних продуктів та інших технологій захисту інформації, а й вихованням організаційної культури безпеки: застосування ефективних інтегрованих систем інформаційної безпеки має бути одним з основних вимог при створенні систем для здійснення державних закупівель через Інтернет; при обслуговуванні громадян через Інтернет обов'язкове використання

електронного підпису.

Важливою характеристикою електронного уряду є його абсолютна доступність, що сприяє і ліквідації «інформаційної нерівності». Таким чином, успішний електронний уряд має поступово увійти в повсякденне життя громадян.

З огляду на нерівномірність економічного розвитку країн світу, впровадження електронного уряду в них знаходиться на різних стадіях. Для проведення порівняльних кількісних оцінок в світовій практиці використовують «Індекс е-урядування», який дозволяє об'єктивно визначити кількісні показники критичних значень показників впровадження проєктів електронного уряду та встановити точку відліку для моніторингу розвитку цього процесу в майбутньому.

Кількісні значення Індексу е-уряду формуються на базі трьох основних складових: онлайн-присутність в мережі урядових установ (web-присутність), поточний стан телекомунікаційної інфраструктури країни і показники розвитку людського капіталу. Перший показник відображає знаходження країни на одній з п'яти зазначених вище стадій розвитку е-уряду.

Показник стану ІКТ-інфраструктури включає традиційні індикатори розвитку інформаційних і комунікаційних технологій Міжнародного союзу електров'язку (ITU). Третій показник характеризує можливість і підготовленість суспільства до підтримки онлайн взаємодії з урядом. Цей показник включає три індикатори: індекс людського розвитку (UNDP. Human Development Index), що відображає соціально-економічний стан суспільства, включаючи рівень освіти, економіки та охорони здоров'я; індекс інформаційного доступу (Information Access Index), який щорічно визначається двома організаціями: Transparency International і Freedomhouse; співвідношення міського і сільського населення [5, с. 47].

Згідно з останнім дослідженням ООН (United Nations E-government Survey 2020) щодо розвитку електронного урядування (E-Government Development Index) Україна посіла 69 місце (EGDI склав 0,7119) серед 193 країн світу. Це свідчить про значне відставання України від світових темпів розвитку

електронного урядування та необхідність удосконалення державної політики у даній галузі [6].

Важливою характеристикою електронного уряду є його абсолютна доступність, що сприятиме ліквідації «інформаційної нерівності» [7].

Таким чином, аналізуючи світовий досвід створення електронного уряду, можна визначити структуру електронного уряду, яка повинна являти собою комплекс інтегрованих між собою трьох базових інформаційних підсистем: єдиний інформаційно-довідковий портал органів державної влади регіону – єдина точка доступу; єдина інформаційно-аналітична підсистема органів регіональної державної влади; підсистема міжвідомчого електронного документообігу органів державної влади регіону.

Головним завданням щодо створення сприятливих умов для успішного функціонування електронного уряду в Україні має стати визначення механізму вирішення проблем, пов'язаних, зокрема, із: нерівним доступом до отримання інформації, перш за все через нерозвиненість інфраструктури та високу вартість ІКТ-послуг в муніципальних утвореннях, недостатній рівень конкуренції з надання послуг з доступу до Інтернету і використання ІКТ. Рішенням в цьому напрямку могло б стати створення великої кількості пунктів громадського доступу до інформаційних ресурсів регіону, які могли б бути створені на базі бібліотек, громадських приймалень органів, загальноосвітніх шкіл, пунктів зв'язку, пошти, особливо для сільських районів; неготовністю громадян, відсутністю відповідної компетенції, незабезпеченістю ІКТ-фахівцями на місцевому рівні; відсутністю заходів з навчання населення базовим навичкам використання ІКТ. Електронний уряд сьогодні може стати важливим фактором для забезпечення вільного та рівного доступу громадян до інформаційних ресурсів регіону. У розвинених країнах питання інформаційної нерівності – це вже не тільки матеріальна проблема, а й соціальна. На даний момент реальною стає ситуація, коли людина має фізичну і матеріальну можливість користуватися Інтернетом, але не робить цього через те, що не вміє або не розуміє, що це йому дасть. Багатьом для того, щоб почати користуватися комп'ютером та Інтернетом,

необхідно долати себе, здобувати нові знання та навички, по-новому вибудовувати логіку спілкування, отримання і обробки інформації. Тому необхідна пропаганда концепції «електронного уряду» і презентація новітніх технологій в області державних Інтернет-послуг; впровадженням технології надання адміністративних послуг через Інтернет органами виконавчої влади і бюджетними установами в межах їх повноважень [8, с. 55].

Таким чином, успішний електронний уряд дозволяє трансформувати внутрішні і зовнішні відносини державних організацій на основі використання можливостей Інтернету, інформаційно-телекомунікаційних технологій з метою оптимізації послуг, що надаються, підвищення рівня участі суспільства в питаннях державного управління та вдосконалення внутрішніх процесів.

Література:

1. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» : Указ Президента України №5/2015 від 12.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
2. Чакут С. Сутність електронного уряду та принципи його організації / С. Чакут // Вісн. Укр. Акад. держ. управління при Президентові України. – 2003. – №2. – С. 430.
3. Демпси Дж. Как электронное правительство взаимодействует с гражданами / Дж. Демпси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://worldbank.org/html/prddr/trans/pdf/russian/Final1.pdf>
4. Benchmarking E-government: A Global Perspective – Assessing the Progress of the UN Member States. United Nations Division for public Economics and Public Administration, American Society for Public Administration, May 2002. – P. 74.
5. Штрик А. Электронные правительства и электронная демократия / А. Штрик, В. Дрожжинов // Информкурьер-связь. – 2016. – №8. – С. 45–67.
6. Исследование ООН : Электронное правительство 2020 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20-%20.pdf>.

7. Clift Steven Net. E-Government and Democracy – NY, 2006
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.publicus.net/e-government/>.

8. Клепець Е.Л. Практичні аспекти впровадження технологій електронного урядування в Україні / Е.Л. Клепець // Електронне урядування. – №2. – 2016. – С. 55 – 62.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.